

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๓

๑. บาลีไวยากรณ์ แบ่งเป็น ๔ ภาค มีอะไรบ้าง ๑ และในภาคนั้น ๆ ว่าด้วยเรื่องอะไร ๑
๒. อะไร เรียกว่าสนธิ ๑ ในสนธิ การต่อมี ๒ อย่าง อะไรบ้าง จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบด้วย ๑
๓. จงแจก อาจริย (อาจารย์) ด้วย อ การันต์ในมูลึงค์ ซึ่งมีวิธีแจกอย่าง บุริส (บุรุษ) มาดู ๑
๔. อะไร ชื่อว่าอาชยาด ๑ ในอาชยาดนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง ๑
จงเขียนวิภัติหมวดกาลาติปัตติ ฝ่ายปรัสบท มาดู ๑
๕. ข้อความว่า “วิภัติแห่งกริยาภิตรงนั้น ไม่มีแผนกหนึ่งเหมือนวิภัติอาชยาด ใช้วิภัตินาม ถ้านามศัพท์เป็นวิภัติและวจะอันใด กริยาภิตรงก็เป็นวิภัติและวจะอันนั้นตาม” เท่าที่ท่านอธิบายไว้แบบนี้ ขอให้ยกตัวอย่าง (ตามแบบ) มาให้ดู ๒ ตัวอย่าง ๑
๖. อะไร ชื่อว่า ทวันทวสมาส ๑ ทวันทวสมาสนั้นมี ๒ อย่าง อะไรบ้าง จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบด้วย ๑
๗. ในอพยยัตถริต มีปัจจัย ๒ ตัว คืออะไร ๑ ในปัจจัยทั้ง ๒ ตัวนั้น มีวิธีใช้อย่างไร จงยกตัวอย่างมาประกอบด้วย ๑

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ๑-๒ ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. มีอักษรวิธี ๑, วจิวภาค ๑, วากยสัมพันธ์ ๑, ฉันทลักษณ์ ๑ ฯ
- (๑) อักษรวิธี ว่าด้วย อักษร จัดเป็น ๒ คือ สมัญญาภิธานแสดงชื่ออักษรที่เป็นสระและพยัญชนะพร้อมทั้ง ฐานกรณ์ สนธิ ต่ออักษรอยู่ในคำอื่นให้เนื่องเป็นอันเดียวกัน
- (๒) วจิวภาค แบ่งคำพูด ออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม อัพยัคัพท์ สมาส ตัทธิต อาชยาต กิตก์
- (๓) วากยสัมพันธ์ว่าด้วยการก และประพันธ์ผูกคำพูดที่แบ่งไว้ในวจิวภาคให้เข้าเป็นประโยคอันเดียวกัน
- (๔) ฉันทลักษณ์ แสดงวิธีแต่งฉันท์ คือคาถาที่เป็นวรรณเพทุทธิ และมาตราเพทุทธิ ฯ
๒. ในภาษาบาลี มีวิธีต่อศัพท์และอักษรให้เนื่องด้วยอักษรเพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลงเป็นอุปการะในการแต่งฉันท์และให้คำพูดสละสลวย เรียก สนธิ ฯ การต่อมี ๒ อย่าง คือต่อศัพท์ที่มีวิภัตติให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภัตติ เหมือน จตุตทาโร อิเม ต่อเข้าเป็น จตุตทาโรเม เป็นต้น อย่าง ๑ ต่อบทสมาสย่ออักษรให้น้อยลง เหมือน กต อุปกาโร ต่อเข้าเป็น กโตปกาโร เป็นต้น อย่าง ๑ ฯ
๓. แจก อาจารย์ (อาจารย์) ด้วย อ การ์นต์ ในปูลิงค์ ดังนี้
	เอกวจนัน	พหุวจนัน
ป.	อาจารย์	อาจารย์ยา
ท.	อาจารย์ย	อาจารย์เย
ต.	อาจารย์เยน	อาจารย์เยหิ อาจารย์เยภิ
จ.	อาจารย์ยสุส อาจารย์ยาย อาจารย์ยตุถ	อาจารย์ยานัน
ปณ.	อาจารย์ยสุมา อาจารย์ยมุทา อาจารย์ยา	อาจารย์เยหิ อาจารย์เยภิ
ฉ.	อาจารย์ยสุส	อาจารย์ยานัน
ส.	อาจารย์ยสุมี อาจารย์ยมุหิ อาจารย์เย	อาจารย์เยสุ
อา.	อาจารย์	อาจารย์ยา

๔. คัพท์กล่าวกริยา คือ ความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม พุด คิด ชื่อว่า อาชยาต ฯ ในอาชยาตนั้น ท่านประกอบด้วย วิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ วาจก ปัจจัย ฯ

กาลาติปตติ ฝ่ายปรัสสบท	
เอก.	พหู.
สุสา	สุสสุ
สุเส	สุสถ
สุสั	สุสามทา.

๕. ภิกษุ คามั ปิณฺหาเย ปวิฏฺโจะ ภิกษุ เข้าไปแล้ว สู่บ้าน เพื่อก่อนข้าว เย เกจิ พุทฺธ สรณั คตา เส (ชน ท.) เหล่าใดเหล่าหนึ่ง ถึงแล้ว ซึ่งพระพุทฺธเจ้า ว่าเป็นที่ระลึก หรือ เอกั บุริสั ฉตฺตั คเหตุวา คจฺจนฺตั ปสฺสามิ (ข้า) เห็นซึ่งบุรุษคนหนึ่ง ถือซึ่งร่มไปอยู่ ฯ
๖. นามนามตั้งแต่ ๒ คัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อทวันทวสมาส ในทวันทวสมาสนั้น มี ๒ อย่าง คือ สมหาโร อสมหาโร

สมหาระ อย่างนี้ สมโถ จ วิปัสสนา จ สมถวิปัสสนั

สมถะด้วย วิปัสสนาด้วย ชื่อสมถะและวิปัสสนา ฯ (ตอบตัวอย่างอื่นในแบบก็ได้)

อสมหาระ อย่างนี้ จนฺทิมมา จ สุริโย จ จนฺทิมสุริยา

พระจันทร์ด้วย พระอาทิตย์ด้วย ชื่อพระจันทร์และพระอาทิตย์ ท. ฯ (ตอบตัวอย่างอื่นในแบบก็ได้)

๗. คือ ธา, ถั ฯ มีวิธีใช้อย่างนี้

ธา ปัจจัย ลงในประการ หลังสัพพนาม อย่างนี้ ยถา ประการใด ตถา ประการนั้น สัพพธา ประการทั้งปวง เป็นต้น ฯ

ถั ปัจจัย ลงในประการ หลัง กิ และ อิม อย่างนี้ กถั ประการไร, อย่างไร, อิตถั ประการนี้, อย่างนี้ ฯ